

VARSINAIS-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRI

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Valiokunnan kokous keskiviikko 4.7.2018 klo 9.00

Asia: HE 16/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Teema: Erityisesti vaiheistuksen ja pilotoinnin osalta

Vastausosoite: StV@eduskunta.fi

ASiantuntijalausunto

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri yhtyy perustuslakivaliokunnan arvioon siitä, että sote- ja maakuntauudistusta ei ole hallituksen esittämässä muodossa mahdollista toteuttaa hallitusti suunnitellussa aikataulussa. Tämän hetkinen tieto vaiheistuksesta mahdollistaa maakuntien käynnistymisen valmistelun jatkamista vuoden 2020 loppuun saakka ja sote-keskusten valmistelun vuoden 2022 loppuun saakka. Lisäaika antaa selkeästi paremmat mahdollisuudet huolellisemmin suunnitella ja hallita tämä suuri rakenteiden muutos ilman, että palvelutuotantoon ja sen turvallisuuteen syntyy häiriöitä.

Haaste on silti merkittävä, sillä Varsinais-Suomessakin on tänä vuonna ollut vaikeaa irrottaa kokeneinta virkamieskuntaa maakunnan valmisteluhankkeeseen. Kun Varsinais-Suomen kunnilla ja kuntayhtymillä ei ole mahdollisuutta sopeuttaa toimintaansa siten, että virkamieskuntaa voitaisiin suurin joukoin keskittää maakuntavalmisteluun, on lisäajan saaminen valmisteluun jonkinlainen keino jakaa tehtävää työtä pidemmälle ajanjaksolle. Samalla epävarmuus ja maakunnallisen päätöksentekokyvyn puute altistavat sille, että maakuntavalmistelun voimavarat käytetään epätarkoituksenmukaisesti. Tästä kärsii sote-palvelujen muu kehittäminen.

On todellakin välttämätöntä, että valinnanvapauslainsäädäntö toimeenpannaan vasta, kun todelliset edellytykset järjestelmän toimeenpanoon ovat olemassa. Tarpeellista on myös mahdollistaa maakunnille niiden aloitteesta varhaisempi tai myöhempi aloitus suoran valinnan palveluille.

Suoran valinnan palveluiden rakentaminen Varsinais-Suomeen edellyttää, että maakuntavaltuusto päättää vuonna 2019 sote-keskusten palveluvalikoimasta ja tuotantotavasta (liikelaitoksen taseyksikkö vai sen lisäksi maakunnan omistama yhtiö). Sen jälkeen on vasta mahdollista käynnistää palvelutuotannossa tarvittavat muutokset. Sote-keskuspalveluverkon muodostaminen sellaiseksi, että sillä on kyky selviytyä maakunnan talouden haasteista, tulee vaikuttamaan palvelupisteiden alueelliseen määrään ja sijaintiin sekä henkilöstöön tavalla, joka vaatii vahvaa suunnittelukykyä, päätöksentekokykyä ja muutosjohtamista.

Palvelurakenteen tarpeelliseksi katsotut tehostamisratkaisut eivät tule olemaan kunnille ja kaikille sen asukkaille mieluisia. Lainsäädännöllä tulee sen vuoksi edelleen rajoittaa vuoden 2019 jälkeenkin kuntien ja kuntayhtymien oikeutta tehdä sopimuksia yksityisten palvelujen tuottajien kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeussopimuksia ja investointeja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin.

On tärkeä huomio, että myös liikelaitoksen on oltava vakiintunut ja toimintakykyinen siinä vaiheessa, kun markkinoiden avaaminen synnyttää turbulenssia palvelujärjestelmässä. Varsinais-Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan yhtiömuotoinen sote-keskustoiminta on kilpailukyvyltään parempi kuin liikelaitokseen sijoittuva, joten ennen sote-keskusten käynnistymistä on rakennettava tuo yhtiö toimivaksi tukipalveluverkostoineen. Mm. diagnostiikkapalveluihin tarvitaan alueelle rinnakkainen palvelujärjestelmä, koska maakunnan liikelaitos ei voi tarjota niitä maakunnan yhtiömuotoisille sote-keskuksille. Ainakaan tällä hetkellä ei ole markkinaehtoista kuvantamis- ja laboratoriopalvelua juurikaan saatavilla suurten kaupunkien ulkopuolella. Julkinen sote-keskusyhtiö tarvitsee myös rinnakkaiset ict-palvelut potilaskertomuksineen, sillä se ei voi tässä hyödyntää maakuntien omistamia in-house-palvelutuottajia.

Edellä kuvattujen toimintojen rakentaminen tapahtuisi vuosien 2020-2022 aikana, mikä vaikuttaa riittävän pitkältä ajanjaksolta edellyttäen, että maakuntavaltuusto linjaa asiat ajoissa. Myös maakunnan sote-integraatioalusta sekä seuranta- ja raportointijärjestelmät on todennäköisesti voitu rakentaa toimiviksi 2021 alkuun mennessä ainakin keskeisiltä osin. Sote-keskuksiin suunnitellut erikoissairaanhoidon palvelujen resurssit voidaan todennäköisesti järjestää kuntoon vuoden 2023 mennessä.

Asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin voimaantulon siirtäminen aiemmasta takarajasta puolella vuodella on tarpeen. Myös tähän liittyy merkittävää valmistelutyötä, määrittelyä, ohjekirjoja ja kustannuslaskentaa, joka sekin edellyttää poliittisia linjauksia palvelujen sisällöstä.

Piloteista saatava kokemus on arvokasta sekä sote-keskuksen että asiakassetelin/ henkilökohtaisen budjetin maakunnallisessa suunnittelussa. Kokemusten saaminen asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin piloteista kuntayhtymien tietoon auttaa kuntayhtymiä osaltaan suunnittelemaan liikelaitoksen kokonaisuuden toimintaa ja taloutta. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymällä ei ole laajaa kokemusta esim. palveluseteleistä, joten sillä on intressi oppia sellaisista pilottikokemuksista, jotka tulevat vaikuttamaan maakunnan ja sen liikelaitoksen sisäiseen resurssien jakoon ja toimintojen väliseen integraatioon.

Turussa 29.6.2018

Leena Setälä
sairaanhoitopiirin johtaja
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri